

ferent for everyone. Tom Greder uses a train toy that travels through time and space. A whole illusionary and dream world is built through pictures and other toys. With the constant jokes and countless mimics, Tom Grader leads us through all sorts of scenes from life and nature, in order to show us the sadness and the sense of conscious happiness in small things. Those details that we blissfully contemplate and remember always. Finally, all „the accomplices“ are invited on stage, in order to fit together the new route of the magical train. This is a pretty difficult mission, because the railways consist of several parts that need to be re-arranged to make the train move forward. This game apart from all the fun, shows everyone how to coordinate their actions, how to watch and listen. With all of the show „All abroad“ Tom Greder introduces and involves us into a communication of full value and interesting way of knowing the world around us.

Oskar Theater set the beginning of the festival journey and the experience, related to the event, but Laura Kibel was the one, who received the most enthusiastic cheers. Her show „Gone with the feet“ impresses with its dynamism and difficulty. Laura Kibel reveals us how her legs become puppets, including her hands. She controls one to four puppets and all of her props richness is placed in so many suitcases, as many stories she tells us. Laura covers the whole range of colors and shapes. A housewife who incarnates into a Japanese woman in order to escape from daily life, a mariachi concert, a fight between an angel and a

devil, etc. – and all that is like an anecdote. And the eyes of the audience are her eyes.

„Hotch-potch“ is a show of Petar Todorov. It focuses on the common words in Bulgarian and Turkish language. The team has selected the most used words in the field of culinary. A Bulgarian-Turkish family from the beginning of last century goes for a shopping of the products needed for the preparation of hotch-potch. The focus is on the many negative and ridiculous features of the mentality of the two nations. Finally, it goes as far as a huge scandal. In the whole mess stands out the topic of the environment. The world is overflowed with plastic bags, and people do not care. Therefore, they are what is left on our planet. Two aliens land on it, in order to explore it and find this movie. The idea is to really make us think about what is precious in our lives, be able to take care of our spirit, of our nature, and the people around us, along with our daily problems. The performance does not imply the boredom of the moralizing attack, because everything is seen from its funny side. And this ingenuity inevitably achieves its goal – to be understood.

The performances of the festival overcame the language barrier because they opt for and rely on the universal language – that of the body, of the gesture, of the sound, of the visual signs. In this way they can better reach the people and charge them with emotions. „Adults forbidden“ brought the travelers in the theatrical reality for the first time. What shall we expect when it happens for a second time? ■

Translation by Nadia Zhereva

Смолянски разговори

Боряна Георгиева разговаря с организатори и участници във фестивала

С Петър Тодоров, режисьор, директор на фестивала

– Знам че вложихте много желание и много средства в този първи фестивал „Забранено за възрастни“. Оправдаха ли се очакванията ви?

– По принцип имам по-различен критерий за успех и по-различно мерило. Започнахме това събитие много неформално и искаме то да се развива като такава... Под „неформално“ разбирам нещо, което е създадено от една естествена потребност на децата за празник, за общуване с нещо, което е по-различно от заобикалящата ни реалност, необходимост от едно съвместно емоционално преживяване с други хора, с приятелите, със съучениците, със семействата и много ми се искаше това събитие да бъде топло, уютно, приятно за всички – и за децата, и за възрастните, и за участниците, и за организаторите, тоест не да е едно формално събитие, а празник.

– Случи ли се празникът?

– Празникът се случи абсолютно и мерилото ми за това е, че празникът се случи в мен.

– Когато подбирате спектаклите за фестивала какви бяха критериите ви за селекция?

– За мен беше важно да покрием всички възрастови групи. Да почнем от най-мъничките, от яслаите и детските градини, да преминем през началния курс, основния, да стигнем до средния курс и да имаме спектакл, които са подходящи и за възрастни. И затова направих една селекция от дванайсет спектакъла, които мисля че покриха много добре целия този възрастов диапазон.

– Забелязвам, че участват изключително свободни театрални формации. Това съзнателно ли беше?

– Беше съзнателно търсено, без да съм наблюдавал на това, че правим фестивал само с независими продуци. Първо, защото мисля, че свободните трупи създават мобилни спектакли, малки спектакли, спектакли, които лесно биха могли да се пренесат от едно място в друго. Това беше страшно важно за нас, защото иммахме представления не само в Смолян. Фестивалът покри цялата Смолянска област, с изключение на община Борино. В областта има десет общини и ние успяхме да организираме представления в девет от тях. Това мисля, че е супер постижение, особено за едно първо издание, когато хората все още не знаят какво им се предлага. А и названието на фести-

бала малко или много като че ли побведе възрастната публика – приеха го буквално. Като че ли сме загубили чувството си за хумор, а ние толкова се забавлявахме, когато измислихме това „Забранено за възрастни“. Ние го направихме с едно намигване, това е шеговито заглавие. За децата всичко, което е забранено, е страшно привлекателно, така че, мисля че то си изигра ролята за детската публика, но възрастните, като че ли го приеха буквално.

– Ще свикнат. За следващия фестивал, дай Боже да го има, чувството им за хумор вече да е сработило.

– Надявам се. В Смолян останаха да живеят по-малко от 15 000 души, но пък мъвата бързо ще се разпространи и догодина вече хората ще разпознават заглавието и ще напълнят още повече залите.

– Да те върна към независимите театрални трупи, които нямат собствени сцени. Те ти благодариха за гостоприемството. Това ли ще е определящото за фестивала – да представя на театралната продукция на независимите?

– Не искам да лепвам печат на фестивала и да казвам: „Това е фестивал на независимите формации“. Искам това да бъде фестивал на добрите продукции за деца и за младежи, на продукции, които комуникират с децата по един добър, естествен, а също и по един необичаен начин. Мисля, че добрите независими трупи в България, които се занимават с театър за деца и за младежи, имат тези качества. И затова искам да дам шанс на тези колеги техният труд да излезе наяве. Той госта често е подценяван и от финансиращите институции, и от публиката. Субсидията за независим театър в България е много малка. Ние имаме достъп само до една сесия в Министерството на културата. Някоя независима формация в България няма целева субсидия, каквато, според мен, трябва да има. Субсидирането на театър трябва да се промени и не разбирам защо това не се прави. Защо, например, не се обявят едногодишни или тригодишни програми, където всеки може да кандидатства и всяка една продуцираща организация в България, която се занимава с театър, без значение дали е общинска, държавна или частна, да има възможност за достъп, равнопоставен достъп до държавната субсидия за театър. Да могат да кандидатстват и да получат едни минимални средства за функциониращ офис, 1-2 души, които да менажират продукцията и така нататък.. Това въобще не са чак толкова много средства. Със средствата, които получава годишно един актьор на държавна заплата, спокойно една независима организация може да подсугури съществуването си също за една година и да получи минимума, който ѝ е необходим. Да си вземе дъх и да може да работи малко по-спокойно.

– Какво държиш в момента в ръце?

– Държа „Фестник“... ха, ха... с „ф“, както виждаш. Това е нашата програмка, това е нашето „фестниче“. Много си го харесвам, много си го обичам, защото наистина искам тази програмка да разнесе добрата вест за едно ново събитие, което се случва в смолянския край. А е „фестник“, защото става въпрос за фестивал. Пък и нека хората да се почувят малко как се ну-

шеше, да се почувят малко и върху правописа в българския език. (Слях.)

– У нас има много театрални фестивали. С какво „Забранено за възрастни“ ще се отличава?

– Понятието „театър“ включва почти всички сценични изкуства. Нашият фестивал е фестивал за сценични продукти за деца. Не искам да го профилирам нито като куклен, нито като драматичен, а искам да представяме тук добри сценични продукти за деца. От догодина аз ще направя всичко възможно да поканим и няколко танцови спектакъла за деца. В България не се произвеждат, този жанр не е познат, но в Европа, да кажем в Белгия, в Холандия, във Франция има прекрасни танцови спектакли за деца и аз искам да почна да каня и такива, защото наистина децата са една страхотна публика, която абсолютно не робува на никакви правила, жанрове и т.н. Те се вълнуват от всичко интересно и истинско, което им се поднесе от сцената. И за мен няма значение дали един спектакъл може да бъде наречен куклен или драматичен, или танцов. Надявам се да попадна и на добри циркови и улични продукции, на хепънинги за деца. И като артист, и като режисьор нямам нужда да определям вида на спектакъла. Просто съм човек, който иска да прави спектакли, иска да прави зрелище, без значение с какви средства. И това искам да го проектирам и върху програмирането на фестивала.

– Разхождахме се през тези пет фестивални дни из улиците. Беше пълно с деца. От съзнанието, че нещо не им достига, че нещо им липсва ли направя фестивала?

– Абсолютно. Започнахме го с ясната мисия да предложим нещо на децата, защото в този край има малки селища, в които не е стъпвал професионален театрален крак от дълги, дълги, дълги години.

– И едно поколение, друго поколение, трето поколение израства без да знае какво е театърът!...

– Така е. Толкова е прекрасно, когато децата израстват в досег с живото изкуство. Това, което като емоция може да ти даде добър театрален спектакъл, е неповторимо. И тази емоция се помни дълги години. Помня такива мои емоционални случвания в детството ми, свързани с Бургаския театър – преди много, много години. Сега детето ми расте в Смолян, неговите приятели са тук. Те израстват само с компютри. В града няма кино, в града няма професионална театрална трупа... И затова докато ни стигат силите ще правим този фестивал.

**С Том Гредер, актьор
от театър „Оскар“ (Швейцария)**

- За първи път ли сте в България?

- Учудващо, но да. Пътувам от 25 години, това е 25-ото ми турне, но за първи път посещавам България. Мисля че семейството ми произхожда някъде от тук - Полша, Чехия, Словения, Унгария. Тук кръвта ми се сгрява, защото усещам някаква меланхолия.

- Меланхолия?

- Да, нещо такова. Липсва ми нещо, мисля, че семейството ми е някъде оттук.

- По време на спектакъл винаги казвате „Look at me, look at me“. Какво видяхте при първото си посещение у нас?

- Най-прекрасното нещо в България е, че, когато хората се интересуват от нещо в театъра, те се доближават до него. Не подминават нищо. Това ми направи голямо впечатление. Те искат да играят. Просто не са сигурни как точно. Или пък може би са забравили как да играят. Мисля обаче, че да бъдат активни им е в кръвта.

- Какво ще кажете за днешното си улично представление?

- Беше много трудно. Моя отговорност е да спечеля доверието на хората, така че те да започнат да ми предават от енергията си. Днес беше много трудно поради реди причини. Отговорността е моя и аз съм разочарован от себе си. Много пъти съм изнасял това представление, много пъти съм правил интерактивни представления.

- Смятате ли, че гистанцията беше прекалено голяма?

- Моя работа е да скъся гистанцията. Правя това от 25 години, знам как да го правя, или поне би трябвало да знам, как да ги въвека в спектакъла. Това е проблемът. Нарича се изграждане на пъпката. Прекарал съм много години в изграждане на пъпката. Погледни хората, създаваш си приятели, започваш все повече да ги приближаваш към себе си. Чак тогава може да започнеш представлението. Правя това от много години и чак днес си казах: „Деле, какво съм гърво!“ Почувствах се много зле, че не можах да спечеля невероятното доверие на тези хора, за да могат и те да ми отвърнат със своята енергия. Единственото, което успях да направя, беше да опитам. Днес дадох най-доброто от себе си. Сега вече улицата е празна, няма нищо, свърши се. Така че следващия път. Тогава ще се завърна по-силен и по-бърз.

- Случвало ли ви се е и друг път?

- Да, разбира се. Чудесното в уличното изкуство е, че винаги може да те научи на още смирение. Точно когато се почувстваш много голям, то те кара да почувстваш колко си гребен. Чудесно е, но наранява. Наранява всеки път.

- Вие сте актьор с голям опит. Мислите ли, че уличните представления ви помагат да научите повече за хората и какво научавате за тях?

- Да живееш, значи да умреш. Това е състоянието на хората. Това обяснява всичко. Затова се опитвам да вляза в контакт с човешкото у човека. Културата и мястото не са от значение. Трудното е да знаеш как

Да знаеш какви символи да използваш за всяка отделна култура, какъв стереотип, какви типове връзки. Това е трудността, когато си за пръв път в една страна. Да търсиш и да намериш колкото се може по-бързо езика, на който да се обърнеш към тях. Затова ако изнеса още едно представление утре, ще бъде много по-добре. Но утре отпътам.

- На какво учи актьора улицата и уличният спектакъл? Съществува предубеждението, че уличните изпълнители не са от класата на драматичните актьори.

- Това, че уличните актьори не са професионални, а драматичните са, е пълна глупост. Това е просто различно нещо. Можеш да научиш неповторими неща на улицата. Хубавото при нея е, че тя създава магия. На такова място трупаши опит, правиш представление там, където него го няма, и, когато представлението се получи, усещането е вълшебно. Много повече, отколкото в театъра. Защото те учи да бъдеш тук и сега. Да си на място. Да приемаш всичко, което се случва около теб. А много театрални актьори вече не правят това, те разчитат на наизустените реплики и помощта на сценографите. От груга страна, обаче, уличният театър има корумпиращо влияние. Не можеш да разчиташ на времето си, трябва да си бърз. Трябва да си лесен за възприемане. Мисля, че добрият актьор трябва да може и двете. Да бъде и двете.

- В репертоарния театър има много репетиции, преди премиерата. Как преминават вашите репетиции?

- Не можеш да репетираш за улично представление. Фийлдс, един много добър американски актьор, е казал, че всичко което ти е нужно, за да успееш в спектакъл на улицата, са 40 добри възможности и 50 провала. Чак след това започваш да схващаш как да ги правиш успешно. После, когато седнеш да пишеш сценарий за улично представление, подхождаш вече по съвсем различен начин. Търсиш слабите места и, когато ги има, импровизираш. Затова тайната в уличния театър е да нямаш много слаби места, а големи импровизаторски качества. Дори историята да е много проста, ритъмът трябва да е на ниво, трябва да е постоянно бърз. Ако има много забързвания и забавяния, става прекалено трудно. Учиш се, докато го правиш, не с репетиции в празни зали, с писане, с мислене - учиш се в движение.

- Какво истории обичате да разказвате?

- Обичам да крещя това, което искам да изкрещя на света, и да чуя ехото. Когато чуя ехото от собствените си думи, започвам да разбирам себе си. Разбира се, имам нужда хората да ми покажат кой съм. Не съм арогантен или нещо подобно, просто това е кръговратът. Хората ми помагат да науча по нещо за себе си. Затова историите, които обичам да разказвам, са моите истории. Това са историите ми като емигрант в Австралия, как отидох от една снежна и студена страна в груга - гореща и суха. Обичам да разказвам истории за семейството си, за разбитото си семейство. Моите истории, както и тези, които всеки груг разказва, се основават на седемте неща, които засягат всички ни.

- Кои са тези 7 неща?

- Виж, налучквах, може да са 5 или 6. Кои сме ние, какво искаме, защо го искаме, какво ни спира, успяваме ли или пък не?

- Най-големите изненади, които ви е поднасяла публиката?

- Ако трябва да съм честен, за 25 години не са ме изненадали много. Обичам хората, когато им изнасям представление, обичам ги и когато ги уча на нещо. Имам обаче проблем с хората, когато не им израя, или не ги уча. Доста е странно. Най-голямата ми изненада е, то не е точно изненада, това е чувството, че взаимно се разбираме. Това е хубавото, което извличам - че, ако даваш, получаваш обратно. Но само ако наистина даваш. Ако се разтвориш, ако си гол, те могат или да те изядат, или да те оценят. Този риск трябва да се поеме. Винаги съм се изненаждал, че в този сканпан свят, където се случват толкова ужасни неща, този дух се е съхранил и се разпространява сред хората.

С Калина Вагенщайн, мениджър, председател на фондация „Арт офис“ - съорганизатор на фестивала

- Какви бяха изискванията ви за качество на поканените тук спектакли?

- Два типа представления искахме да покажем в града. Едните бяха малки и мобилни, насочени към различни възрастови групи. Тоест ние искахме да покажем наистина професионални представления и да забедем този професионален театър при децата, включително и в малките населени места в областта. Това е нещо, което няма да се уморя да повтарям, защото смятам, че е едно от най-приносните неща на фестивала. Това че цялата програма не се концентрира в град Смолян, а представленията отидоха до всички населени места в областта. Това е за мен най-важното. Втората част от програмата е международното участие. То е изцяло курирано от Петър Тодоров. Това са хора, които той познава от многобройните си контакти, от много пъти пътувания в чужбина. Виждам, че и там побоят беше подчинен на същото - висок професионализъм, представления, насочени към различни възрастови групи, представления за малки и за техните родители, качествени спектакли, които биха интересували местната публика.

- Фестивалът беше тържество на независимите театри, на свободните театрални инициативи...

- Никога не сме искали да ограничаваме фестивала само до независими формации. Ако намерим таква представление и финансовите условия и финансовите възможности на фестивала го позволят, в никакъв случай няма да се ограничим и да кажем: „Това представление няма да го покажем, защото е произведено от държавен театър или от общински“. Никога не сме си поставяли таква условие. Но така или иначе, нашият собствен бекграунд, и на Петър и моят, е довел до това, че работим малко повече с независимите формации. А освен това програмата „Изкуство в движение“, която фондация „Арт офис“ управлява, а е финансирана от фондация „Америка за България“, е адресирана единствено и само към независимите формации, тоест финансирането, което идва по линия на тази програма може да бъде само и единствено за независими. Това не пречи с другите средства на фестивала в някакъв момент да бъдат поканени държавни или общински театри.

- С какво „Забранено за възрастни“ ще се отличава от другите фестивали у нас?

- Две неща отличават този фестивал от останалите кукленотеатрални форуми. Първо, ние въобще не се ограничаваме до куклени представления. Тук може съвсем спокойно да има драматични представления за деца. Тук става дума единствено и само за сценични представления за деца, изяви за деца, те могат да бъдат музикални, могат да бъдат танцови, могат да бъдат драматични представления, куклени представления, всичко което се отнася до младата публика. Второ, повтарям го, този фестивал не се ограничава в рамките на един град, а се опитва да достигне до децата в селища, в които те не могат да се докосват до професионално изкуство за деца. Според мен такъв фестивал има място във всеки български регион, но особено на местата, където няма куклен театър, където вече няма и театър,... в районите, които са периферни и имат трудности да покажат наистина професионално изкуство на децата... ■